Poppenspelers in de prijzen 2024

Uitreiking van de tweejaarlijkse onderscheidingen door de Nederlandse Vereniging voor het Poppenspel-UNIMA Centrum Nederland (NVP-UNIMA)

Website (NL): www.nvp-unima.nl
Internationaal: www.unima.org
Facebook: www.facebook.com/NVP.UNIMA
Instagram: nvp_unima
YouTube: NVP-UNIMA
LinkedIn: NVP-UNIMA

De NVP-UNIMA heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Diegenen die menen rechten te kunnen doen gelden, worden verzocht contact met ons op te nemen.

Inhoudsopgave

Voorwoord 5

Wim Meilinkprijs 7

Juryrapport 9

Dankwoord 11

Ruth van der Steenhovenprijs 15

Juryrapport 17

Dankwoord 19

Foto: Reem Groot

Voorwoord

Wim Meilink en Ruth van der Steenhoven waren twee enthousiaste poppenspelers met een grote liefde voor hun vak, die zich uitte in het jarenlang maken en spelen van poppentheater en in het zich hard maken voor de vereniging. Deze passie voor ons genre en betrokkenheid bij anderen, vormen een inspirerend voorbeeld voor ons nu. Daarom is het goed dat deze twee onderscheidingen hun namen dragen en zijn wij zeer verheugd dat deze dit jaar weer worden uitgereikt: de Wim Meilinkprijs en de Ruth van der Steenhoven prijs. Beide heren hebben meerdere boeken geschreven over het poppenspel en waren zodoende bezig met het overdragen van kennis en ervaring. In ons land een must voor het bestaan van ons genre; de bereidheid van vakkundige spelers om hun vaardigheden over te dragen.

De winnaar van de Wim Meilinkprijs, Duda Paiva, vormt een grote inspiratie voor artiesten van over de hele wereld. Zijn virtuoze vaardigheden, grote expertise, meesterlijke manipulatie en bijzondere verhalen worden internationaal bewonderd. Naast het maken van deze sublieme voorstellingen, begeleidt Duda jonge spelers en dansers met regie, in masterclasses, in samenwerkingsverbanden met andere genres of binnen Duda Paiva company zelf. Dit heeft ten gevolge dat wij niet alleen kunnen genieten van Duda's eigen beeldschone oeuvre maar ook van voorstellingen onder de hoed van het gezelschap of van makers die hun eigen weg hebben weten te vinden.

De winnaar van de Ruth van der Steenhovenprijs, Yalan Lips, weet zich juist te omringen met ervaren makers en zo haar prachtige talenten te benutten. De vaardigheden die zij bij IJsbeer Inc. in samenwerking met Hotel Modern heeft opgedaan, heeft zij verder uitgebreid binnen haar eigen Theater Kwikstaart. Voor haar nieuwste voorstelling wist zij onder meer TAMTAM Objektentheater en Tim Velraeds te vinden. Deze leergierigheid is een talent, en dit samengevoegd met Yalan's andere talenten als muzikaliteit en toneelpersoonlijkheid maakt haar een veelbelovend artiest. Op deze wijze heeft zij een voorstelling weten te maken, die naar meer smaakt.

Met deze onderscheidingen vieren wij het oeuvre van Duda Paiva, moedigen wij Yalan Lips van harte aan en bedanken wij hen voor hun voorbeeld in het delen van ons metier.

Charlotte de Lange – voorzitter NVP-UNIMA

Wim Meilinkprijs

Wim Meilink was sinds de oprichting in 1955 jarenlang voorzitter van de toenmalige NVP. Hij heeft een aantal boeken geschreven over het maken van poppenspel. Daarnaast heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan het geschiedkundig onderzoek van deze podiumkunst met zijn werk 'Doopceel van Jan Claeszen' en de eerste Nederlandse 'Bibliografie van het Poppenspel'. Dit laatste werk werd door de NVP-UNIMA als eerste jaarboekje in een reeks verenigingsuitgaven gepubliceerd.

De NVP-UNIMA reikt sinds 1980 de Wim Meilinkprijs uit aan poppenspelers en groepen die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de ontwikkeling van het poppenspel als podiumkunst.

Oeuvreprijs

Deze onderscheiding wordt uitgereikt aan spelers die dus al een 'body of work' hebben (zeer toepasselijke omschrijving voor de winnaar van deze editie) en bestaat uit een bedrag van € 2.500,00 en een glasgravure.

Winnaars 1980 - 2022

1980	Hinderik de Groot
1983	Feike Boschma († 2014)
1986	Henk Boerwinkel
1989	Jan de Noord († 1983)
1993	Camilla Koevoets
1995	Speeltheater Holland
1998	Trudy Kuyper († 2017)
2002	Damiet van Dalsum
2005	Neville Tranter
2015	Amstelveens poppentheater
2017	Rieks Swarte
2019	Hotel Modern
2022	Ulrike Quade

In 2024 wordt deze onderscheiding uitgereikt aan:

Duda Paiva

Foto's: Sander Heezen

Juryrapport

Aan de hand van het gevolgde werkkader, kwam er voor de jury, al snel een kandidaat bovendrijven, die voldeed aan de in het werkkader gestelde eisen. Duda Paiva, Braziliaan en danser, werkt en woont sinds 1996 in Nederland. In eerste instantie speelde hij met andere makers, en richtte hij met Ulrike Quade het gezelschap Quade & Paiva op. In deze periode ontwikkelde hij het werken met grote foam-poppen in combinatie met dans. Sinds 2004 heeft hij zijn eigen gezelschap. Duda Paiva Company. Sindsdien heeft Paiva dans met grote poppen nationaal en internationaal op de kaart gezet.

Paiva heeft een duidelijke theorie over de relatie pop en bespeler. Zo gaf hij ooit een workshop onder de titel; 'partnering the object'. De titel van deze workshop geeft al aan hoe hij tegenover zijn poppen staat: ze zijn beiden gelijkwaardige partners. Door zijn nauwe relatie met de pop in combinatie met dans, voegt hij een extra dimensie en verdieping toe aan zijn spel. De theorie over relatie pop - speler van Duda Paiva staat uitgebreid https://dudapaiva.com/object-score/ onder de titel Object score.

Niet alleen maakt hij voorstellingen voor een volwassen publiek, ook maakt hij jeugd- en familievoorstellingen. Hij gaat regelmatig samenwerkingen aan met orkesten, zoals het Nederlands Blazers Ensemble en vooraanstaande jeugdtheatergezelschappen als Maas Theater/Dans/Podium, Holland Opera en Nieuw European Ensemble. Het Amersfoortse poppentheatergezelschap Duda Paiva Company (DPC) heeft tijdens de Nederlandse Dansdagen van 2023 de prestigieuze dansprijs De Zwaan voor 'Meest indrukwekkende dansproductie' gewonnen. DPC kreeg de prijs voor de voorstelling Avatara die het samen met Illusionary Rockaz Company (IRC) maakte.

Daarnaast is Paiva al lange tijd bezig met het opleiden van jonge makers, zo werkt hij aan een nieuwe generatie, die in de toekomst het stokje over kan nemen.

Na dit alles te hebben overwogen, kwam de jury unaniem tot het besluit, de Wim Meilinkprijs 2024 uit te reiken aan Duda Paiva.

De jury bestaat uit:

- Eliane Attinger, voormalig artistiek leidster Feike's Huis
- Damiet van Dalsum, Poppentheater Damiet van Dalsum en organisator Internationaal Micro Festival in Dordrecht
- Marla Kleine, recensent en redacteur vakblad *De wereld van het poppenspel* en voorheen directeur De Proeve
- secretaris: Frans Hakkemars, Poppentheater Frans Hakkemars

Foto: Conni Trommlitz

Dankwoord

De Wim Meilinkprijs betekent erkenning voor mijn werk als kunstenaar en pionier van de techniek poppen en dans. Ik voel mij dan ook zeer vereerd deze prijs in ontvangst te mogen nemen. Ik wil ook het team van de Duda Paiva Company, de spelers, het uitgebreide ensemble van poppen en alle andere betrokkenen bedanken. In het bijzonder zakelijk leider Prisca Maas, die sinds de start in 2004 samen met mij ons gezelschap heeft vormgegeven. Deze prijs is ook voor hen.

Al mijn voorstellingen gaan over verbinding. Via het lichaam van poppen en dansers onderzoek ik wat het is om mens te zijn in een steeds complexer wordende wereld. Ik geloof dat de conflicten die we op grote schaal uitvechten uiteindelijk allemaal te herleiden zijn tot conflicten in onszelf. Hoe groter de uitdagingen waar wij als mens mee te maken krijgen, des te dieper duik ik in mijn onderbewustzijn, op zoek naar antwoorden. Daar openen zich de deuren naar mijn creativiteit. In mijn binnenste duisternis vind ik de wezens die mijn verhalen bevolken. Gewapend met mes en schaar geef ik hun een lichaam van schuimrubber en plaats hen in het licht (en verschuil me daarachter). Mijn sculpturen zijn mijn weg naar buiten, de brug tussen mij en mijn publiek. Door mijn energie over te brengen naar hun lichamen kunnen zij *shinen*, al is het maar voor de duur van de voorstelling.

Om mijn werk beter te begrijpen, is het belangrijk dat ik iets vertel over mijn achtergrond. Ik ben geboren in Brazilië. Als jongen van een jaar of acht werd ik ziek. Ik kreeg ernstige ooginfecties, die leidden tot blindheid voor een periode van bijna twee jaar. De zweren in mijn ogen manifesteerden zich ook over de rest van mijn lichaam. Ik zag eruit als een freak en werd ook als zodanig benaderd door anderen.

Mijn moeder bracht me naar verschillende artsen, die haar adviseerden mij in een ‘bubbel’ te plaatsen. Ik kreeg thuisonderwijs en mocht niet met kinderen spelen. Maar ‘s avonds waagde ik me op het land rond de boerderij en zocht ik contact met de inheemsen die voor mijn moeder werkten. Ik was gefascineerd door de verhalen die zij bij het kampvuur aan hun kinderen vertelden. Over de mensen en dieren in het regenwoud, over de kracht en de samenhang van de natuur. Hun fascinatie en liefde voor onze natuurlijke omgeving zijn altijd bij mij gebleven en zijn - zeker de laatste jaren - een belangrijke inspiratiebron voor mijn voorstellingen.

Mijn jeugdervaringen zijn van grote invloed geweest op mijn ontwikkeling als artiest. Mijn werk met poppen is een reactie op mijn oogtrauma. Via de lichamen van mijn schuimrubberen sculpturen, hun beweging en ritme, kan ik mij bevrijden uit mijn eigen lichaam.

Ik had in Brazilië een opleiding moderne dans gevolgd, maar in Nederland vond ik de veilige thuishaven waarin mijn kunstenaarschap tot bloei kon komen. Ik voltooide mijn opleiding tot moderne danser en werd in 2000 genomineerd voor de Zilveren Theaterdans Prijs, een belangrijke erkenning voor mij als latin danser tussen grote sterren als Roni Haver en Shintaro Oue (die de prijs won).

Door een project van choreograaf Itzik Galili in samenwerking met de Gertrude Theatre Company (1997) kwam ik in aanraking met Porshia, mijn eerste pop. Er ging een schok door mij heen toen ik mijn hand in haar nek stak en met haar danste. De verbinding met het publiek die daardoor ontstond, was een geweldige sensatie. Ik wist direct dat ik iets gevonden had waar ik - onbewust - al lange tijd naar zocht. Vanaf dat moment richtte ik mij op de combinatie dans en poppen. Mijn doorbraak kwam met de avondvullende solovoorstelling *Angel* in 2004. Deze voorstelling werd zowel in Nederland als daarbuiten een succes.

De kracht van mijn werk ligt in mijn techniek en mijn materiaal, wit schuimrubber, dat beweeglijk, flexibel en licht is en mij de mogelijkheid biedt (dans)partners te maken die vergaande metamorfoses kunnen ondergaan. Mijn personages zijn androgyn; ze weigeren zich vast te leggen en symboliseren daardoor de vrijheid die ik nodig heb om mezelf te uiten. Mijn schuimrubberen sculpturen zijn mijn 'veilige ruimte'. Ik vul ze met de verhalen, vragen en antwoorden die in mij leven en gebruik ze om in dialoog te gaan met de wereld om me heen.

Gaandeweg ontwikkelde ik een eigen techniek: de Object Score, een methode om verschillende spiergroepen te trainen, zodat de performer - ook in de moeilijkste posities - stabiliteit en evenwicht kan vinden. Zo wordt het creatieve proces leuk en duurzaam.

De ontwikkeling van de Object Score techniek was mede mogelijk dankzij internationale samenwerkingsverbanden waarbij ik optrad als gastregisseur en door uitnodigingen die ik kreeg om workshops te geven binnen nationale en internationale festivals. Tegenwoordig is de techniek opgenomen in het curriculum van verschillende opleidingen, zoals de ESNAM (École Nationale Supérieure des

Arts de la Marionnette), een afdeling van de Universiteit van Parijs gevestigd in Charleville-Mézières, en twee opleidingen in Polen: de Akademia Teatralna in Białystok en de AST National Academy of Theatre Arts in Krakau, met een afdeling voor poppenspel in Wroclaw.

De stijl die ik met Duda Paiva Company neerzet, inspireert een nieuwe generatie poppenspelers over de hele wereld, van Europa, tot Azië en Zuid-Amerika. Als Company investeren we in verschillende soorten samenwerkingsverbanden, variërend van klassieke muziek tot hiphop, en brengen we poppenspel naar grotere podia en nieuwe publieksgroepen. Daarmee dragen wij ook bij aan de ontwikkeling en populariteit van poppenspel in Nederland. We maakten inmiddels al producties met Het Nederlands Blazers Ensemble, het Concertgebouworkest, Holland Opera, Lavinia Meijer, de jonge Hiphop dansers van Class 3E Amersfoort en The Illusionary Rockaz Crew (met wie we voor de productie *Avatāra* de 'Zwaan voor meest indrukwekkende dansproductie 2023' wonnen).

Dit alles was niet mogelijk zonder de enthousiaste inzet van de artistieke-, organisatorische en technische crew van Duda Paiva Company. En natuurlijk de enthousiaste reacties van het publiek dat ons overal weet te vinden. Samen met hen blijven wij ons inzetten voor de vernieuwing en verspreiding de techniek van dans en poppen, de Object Score.

Duda Paiva

Ruth van der Steenhovenprijs

De naamgever van deze onderscheiding, Ruth van der Steenhoven, was jarenlang de motor van de NVP(-UNIMA). Als geen ander was hij betrokken bij de vereniging en de poppenspelers, waarbij hij vooral jonge en beginnende mensen op allerlei manieren stimuleerde om het vak te leren. Deze prijs is ingesteld nadat Ruth op 5 juni 2016 overleed.

Een Aanmoedigingsprijs

De Ruth van der Steenhoven Prijs is een aanmoedigingsprijs voor een beginnende (jonge) poppen- en objecttheatermaker die zich verder wil bekwamen in het vak door het volgen van (internationale) opleidingen en/of cursussen en via individuele begeleiding door een ervaren theatermaker. Het kan ook een individuele regie zijn voor een nieuw te maken voorstelling. De leden van de NVP-UNIMA dragen de kandidaten voor aan de jury.

Deze onderscheiding bestaat uit een geldbedrag van € 500,00 voor verdere vakbekwaming en een oorkonde ontworpen door Baukje Scheppink.

Winnaars 2017 – 2022:

2017:	BetweenTwoHands
2019:	Mirthe Dokter
2022:	Studio Figur

In 2024 wordt deze onderscheiding uitgereikt aan:

Yalan Lips

Foto: Hans Hordijk

Juryrapport

De jury kreeg dit jaar zeven genomineerde personen/groepen aangereikt om te beoordelen voor de Ruth van der Steenhovenprijs 2024; een aanmoedigingsprijs ter stimulering van verdere ontwikkeling voor beginnende spelers binnen het poppen- en objectentheater.

En juist op die twee termen, ontwikkeling en beginnend, heeft de jury zich gericht. Een aantal van de genomineerden die reeds goed gevestigd is en al duidelijk een richting heeft gekozen en ontwikkeld, heeft zij daarom niet tot winnaar uitgekozen, hoe prachtig en bijzonder ook.

Wie zich wel winnaar 2024 mag noemen is Yalan Lips. De jury was hierin unaniem.

Yalan is nog niet overall gevestigd, maar zeker groeiende. Ze heeft gevoel voor detail en haar spel is uitermate verzorgd. De heerlijke vrolijke manier waarmee ze het publiek inkijkt stemt de kijker meteen positief. Hier wil je meer van zien. Het zorgt voor een intieme sfeer waarmee ze zelfs de eigenlijk iets te jonge kijker weet te boeien. Haar nu al mooie poppenspel ondersteunt ze zelf live met muziek en zang, wat een extra dimensie geeft.

Yalan heeft ter ondersteuning van haar artistiek concept prima mensen om zich heen verzameld met een ruime ervaring in de wereld van het poppen- en objectentheater. Haar verhaal zit dramaturgisch goed in elkaar en zij communiceert helder. Zij heeft een mooie balans gevonden tussen beeldtaal en gesproken woord.

De jury hoopt dat ze zich gaat verbreden in soorten speltechnieken en ziet nog wat verbeterpunten in de interactie met het publiek en is zeer benieuwd naar hoe zie zich in de toekomst zal ontwikkelen. Dat de poppenspelwereld nog veel van Yalan zal horen, daarvan is de jury zeker overtuigd.

De jury bestaat uit:
- Peter Andriessen, voorzitter poppentheaterfestival ‘Poppen in het Park’
- Magda van Veen, bestuur festival Puppet International
- John de Winter, poppenspeler
- secretaris: Marcel Oudenbroek, Poppentheater Cassiopeia

Foto's: Hans Hordijk

Dankwoord

Wij zijn ongelooflijk vereerd en blij om de Ruth van der Steenhovenprijs te mogen ontvangen. Dat de jury ons naar aanleiding van onze debuutvoorstelling heeft verkozen geeft ons het gevoel dat we op de goede weg zijn. Het is een aanmoedigingsprijs, en aangemoedigd voelen we ons. We kunnen niet wachten om ons verder te ontwikkelen en de geleerde lessen om te zetten in volgende voorstellingen.

We zijn Theater Kwikstaart begonnen vanuit het besef van de grote potentie van het poppenspel, een potentie die wat ons betreft vaak nog onderschat wordt. Door de miniatuurwereld te projecteren op een scherm kunnen we een wereld scheppen waar de kinderen meteen in opgaan, en beleven onze karakters avonturen die normaal gesproken niet op een podium passen.

Dat we nu door de jury worden gezien en gewaardeerd vervult ons met een trots die ook bijna niet op een podium past.

We gaan door, met deze steun van de jury en de NVP-UNIMA, met het maken van magische werelden en karakters, met het vertellen van belangrijke en meeslepende verhalen, met het introduceren van dit type theater bij zoveel mogelijk kinderen, en met het uitdragen van plezier in het poppenspel.

Zoals onze voorstellingen lijkt Theater Kwikstaart klein, maar schuilt er een wereld achter van lieve mensen zonder wie we niet hadden kunnen bestaan. Deze mensen willen we met ons hele hart bedanken, vooral maar niet uitsluitend: Theaterbureau Frijns, het Amstelveens Poppentheater, onze inspiratoren en leermeesters van Hotel Modern, alle fondsen die ons ondersteunen, onze lieve familie, vrienden en collega's voor alle steun en hulp, ook in moeilijke tijden, en tot slot, nogmaals, de NVP-UNIMA en de jury.

Op naar meer grote verhalen, klein verteld!
Dank jullie wel.

Yalan Lips, Ramon van Nieuwpoort, Theater Kwikstaart

nvp-unima.nl